

Verbondenheid tussen de volkeren

Persconferentie 20 februari 2017

De spanningen die vandaag heersen in de wereld en die onze actualiteit bepalen, zijn vaak het gevolg van een overdreven zelfbewustzijn: volkeren en naties verdedigen zich tegen elkaar, de strijd om de economische macht lijkt de politiek te leiden, internationale vergaderingen leiden zelden tot besluiten en als dat dan toch gebeurt dan is het nog maar de vraag of men zich aan de afspraken zal houden.

Vijftig jaar geleden was paus Paulus VI zich ook zeer bewust van de toenmalige wanverhoudingen en onrechtvaardigheden. Hij onderzocht ze vanuit het evangelie en vanuit de sociale leer van de kerk. Zijn encycliek *Populorum progressio* was baanbrekend. “De ontwikkeling van de volkeren”, zoals de titel luidde, ging zowel over de economische ontwikkeling als over de sociale gerechtigheid voor elke mens en voor alle volkeren.

Een basisgedachte in de encycliek van Paulus VI was: **“Ontwikkeling is de nieuwe naam voor vrede”** (nr. 86). Die vrede vraagt solidariteit en dialoog tussen de volkeren in het besef dat we hetzelfde huis bewonen en dat alle mensen gelijkwaardig zijn. Internationale samenwerking moet er voor zorgen dat “aan de armen teruggegeven wordt wat hen toekomt”. Solidariteit moet in de plaats komen van het geweld dat veroorzaakt wordt door sociale ongelijkheid.

We zijn nu vijftig jaar verder. Als Belgische bisschoppen hebben we de encycliek grondig herlezen en ons de vraag gesteld naar de actualiteit ervan. **Wat blijft betekenisvol in veranderende omstandigheden? Wat moet misschien aangescherpt worden?** We hebben ook goed gekeken en geluisterd naar wat paus Franciscus vandaag doet en zegt.

Het document zorgde in 1967 in de Kerk voor een brede en wereldwijde solidariteitsbeweging. Belangrijk daarin was de oprichting van de Commissie Rechtvaardigheid en Vrede. Bestaande campagnes zoals Broederlijk Delen, Entraide et Fraternité en Welzijnszorg in ons land, maar ook organisaties als Caritas International, schreven zich moeiteloos in in deze beweging. En in de loop der jaren ontstonden nieuwe organisaties die inspeelden op nieuwe noden zoals het multicultureel samenleven, de klimaatwijziging of de menswaardige opvang van vluchtelingen. **We hebben het document dat we vandaag presenteren dan ook geschreven samen met vertegenwoordigers van al die organisaties.**

Waar staan we nu? Paus Franciscus schrijft: *“De sociale ongelijkheid is de wortel van alle kwalen in de samenleving”* (uit *“De vreugde van het Evangelie”*, nr. 202). Armoede groeit, er is nood aan woningen, aan werk. Oorlogen doen miljoenen mensen emigreren. Over de milieuvervuiling is men wel akkoord, over de ernst van de klimaatwijziging dan weer minder. Maar de over de manier van aanpakken blijft men discuten. De mensen worden moe van altijd maar te horen dat men niet akkoord geraakt en zo groeit volgens paus Franciscus, steeds meer een *“cultuur van de onverschilligheid”*. Zijn reactie hierop was het afkondigen van een jaar van barmhartigheid. **In onze brief hebben we de sociale dimensie van die barmhartigheid verkend. Paus Franciscus heeft ons hiermee een belangrijke sleutel aangereikt.**

In onze verklaring hebben wij ons ook laten inspireren door het evangeliieverhaal dat in de liturgie wordt gelezen op de 4de zondag van de vasten (26 maart), precies de datum waarop 50 jaar geleden *Populorum progressio* werd gepubliceerd. Het verhaal uit het Johannesevangelie vertelt van een blindgeborene die uitgestoten is uit de gemeenschap. Hij is rechteloos. Zijn situatie is uitzichtloos. **De manier waarop Jezus deze mens tegemoet treedt en terugbrengt in de gemeenschap, getuigt van**

een bijzondere pedagogische aanpak die ons inspireert. Jezus merkt de blinde op, raakt hem aan en geneest hem en brengt hem terug in de gemeenschap. De blinde die opnieuw kan zien, wordt zelf getuige van de barmhartigheid. Elke onverschilligheid wordt hier doorbroken. De uitgestotene wordt in het centrum geplaatst. Iedereen is betrokken en getuige van dit veranderingsproces. Het is een verhaal van uitsluiting naar verbondenheid. **En de sleutel, datgene wat alles in beweging zet, is de barmhartigheid. Jezus die de man ziet en naar hem toegaat**

De vastentijd is een tijd van verandering en van bekering. Wij reiken dan ook enkele sleutels aan die verandering kunnen bewerken:

- Democratie is de waarborg voor **dialoog en samenwerking**. Dit is een antwoord op elke vorm van in zichzelf gekeerd zijn of enkel de eigen stellingen verdedigen.
- Onze levenswijze houdt ook de noodzaak in te **luisteren naar de schreeuw van de aarde**, ons gemeenschappelijk huis, zoals door paus Franciscus benadrukt wordt in de encycliek *Laudato si'* als echo op wat Paulus VI schreef in 1967.
- Een derde sleutel is dat **een gemeenschappelijke regelgeving** opgesteld en gewaardeerd wordt voor de ecologische situatie van de wereld.
- Tenslotte zal enkel een **ethiek van het genoeg**, tevreden met wat elk rechtmatig toekomt, ons openen voor solidariteit.

Zoals Jezus de blindgeborene zijn volle waardigheid teruggaf samen met het licht in zijn ogen, zo wensen de bisschoppen aan iedereen in onze samenleving de moed toe om de nodige verandering te bewerken in het persoonlijk en publieke leven, om solidariteit een plaats te geven in het persoonlijk leven en in de openbare orde, en tevens te werken aan internationale solidariteit die de waardigheid van iedereen kan waarborgen. In de apostolische brief na het jaar van barmhartigheid 'Misericordia et misera' is paus Franciscus overtuigd dat het **"Nu de tijd is van de barmhartigheid"** (nr. 21).

Mgr. Luc Van Looy